

Sygn. akt V ACa 555/12

V ACz 615/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2013r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Kurzeja (spr.)
Sędziowie:	SA Grzegorz Stojek SA Olga Gornowicz-Owczarek
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2013r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa S. C.

przeciwko W. Z. i Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego w R.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 30 maja 2012 r., sygn. akt II C 301/11

oraz zażalenia pozwanego W. Z.

na zawarte w tym wyroku, w punkcie 2, orzeczenie o kosztach procesu

oddala apelację i zażalenie oraz odstępuje od obciążania powódki kosztami postępowania apelacyjnego.

V ACa 555/12

V ACz 615/12

Uzasadnienie.

Powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz od solidarnie od pozwanych: W. Z. oraz Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Okręgowego w R. zadośćuczynienia w kwocie 600.000 zł. W motywach swego żądania podała, że pozwany Z. (pełniący

w tym Sądzie funkcję sędziego i J. D. – prezes pozwanej jednostki organizacyjnej pozwanego Skarbu Państwa, w toku postępowania toczącego się z jej udziałem przed Sądem Rejonowym w R. w sprawie o sygn. akt I C 306/06 bezprawnie naruszali jej dobra osobiste takie jak: czas, zdrowie, pieniądze, godność, wizerunek, nazwisko, swobodę sumienia, nietykalność mieszkania, prawo do spokoju i prawo do kultu po osobie zmarłej.

W motywach żądania opartego w odniesieniu do pozwanego Z. na podstawie z art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24 § 1 k.c., a odnośnie do jednostki organizacyjnej pozwanego Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w R., na podstawie z art. 417 k.c. wskazała, że pozwany W. Z. w toku prowadzenia procesu w sprawie I C 306/06, zignorował i zlekceważył szereg wniosków dowodowych powódki, które powódka szczegółowo wskazała w piśmie procesowym uzupełniającym pozew w sprawie niniejszej, działając tym samym na korzyść jej przeciwnika procesowego R. P. a prezes Sądu, tolerował takie zachowanie wymienionego sędziego. Ich działania były bezprawne i złamały także przepisy konstytucyjne. W ocenie powódki, pozwany W. Z. bezzasadnie zamieścił w protokole rozprawy zapis o zwróceniu uwagi świadkowi S. P., że uśmiecha się w sposób nie liczący z powagą sądu i pouczenie, że następnym razem świadek zostanie wyproszony z sali. Nie zapisano przy tym w protokole, że świadek opuścił salę na własną prośbę, oświadczając, iż „od słuchania tych dyrdymałów rozboleły go zęby”. Takim zachowaniem pozwany obraził świadka dając wyraz nadużycia władzy, braku kultury i poszanowania powódki i jej publiczności, która widziała na sali rozpraw: „kiepskich lotów kabarecik”. Ponadto Prezes Sądu Rejonowego w R. brał udział w postępowaniu w przedmiocie skargi powódki z dnia 22.07.2010 r. na przewlekłość postępowania w sprawie sygn. I C 306/06, która nie została uwzględniona, czym także naruszył dobra osobiste powódki takie jak zdrowie, pieniądze, godność, wizerunek, nietykalność mieszkania, prawo do spokoju, czas, powodując przez to u powódki starty materialne i zdrowotne.

Pozwany W. Z. wniósł o oddalenie powództwa i zarzucił, że działając w ramach sprawowanego urzędu sędziego, nie naruszył dóbr osobistych powódki poprzez swoje działania lub zaniechania. Nie jest również legitymowany biernie w sprawie, bo roszczenia powódki mogą być kierowane jedynie przeciwko Skarbowi Państwa jako jego pracodawcy. Wskazał, że powództwo w tej sprawie jest przejawem nękania osób sprawujących urzędy publiczne, co w połączeniu z jego bezzasadnością, winno skutkować obciążeniem powódki kosztami procesu.

Skarb Państwa reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o odrzucenie pozwu ewentualnie o oddalenie powództwa. Kwestionując powództwo tak co do zasady jak i wysokości podniósł, że powódka z takim samym roszczeniem opartym na tożsamym stanie faktycznym wystąpiła o zasądzenie na jej rzecz od Skarbu Państwa reprezentowanego przez prezesa Sądu Rejonowego w R. kwoty 360.000 zł w sprawie tutejszego Sądu sygn. II C 197/10. Podniósł, że niezadowolenie powódki z zapadłych rozstrzygnięć nie może stanowić podstawy dochodzonych przez nią roszczeń, zaś twierdzenia powódki o jej szykanowaniu oraz faworyzowaniu strony przeciwnej nie znajduje potwierdzenia w powołanych przez nią sprawach.

Wyrokiem z dnia 30 maja 2012 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo i nie obciążył powódki kosztami procesu ustalając, co następuje.

Powódka - w pozwie wniesionym w dniu 4 października 2004 r. do Sądu Rejonowego w R. - domagała się zobowiązania pozwanego R. P. do przywrócenia stanu poprzedniego jaki istniał na jej nieruchomości poprzez zdemontowanie ogniomuru postawionego na ścianie szczytowej, wspólnej dla budynków nr (...) przy ulicy (...) w R. oraz przywrócenia zdemontowanego fragmentu dachu budynku nr (...) na szerokości 0,5 m na całej granicy wzdłuż budynków (...), a nadto zobowiązania pozwanego do przywrócenia stanu pierwotnego elewacji budynku nr (...) przez zdemontowanie około 10 cm kafelków z tej elewacji oraz tynku na całej wysokości granicy budynków nr (...). Uzasadniając te żądania powódka wskazała, że pozwany w toku prowadzenia prac remontowych w swoim budynku nr (...), na skutek samowoli budowlanej naruszył substancję budynku powódki i doprowadził do powstania szkody.

Wyrokiem z dnia 29 września 2010 r. w sprawie sygn. I C 306/06 Sąd Rejonowy w R. oddalił powyższe powództwo zasądając od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2517 zł tytułem kosztów procesu, a także nakazał pobranie od powódki na rzecz Skarbu Państwa kwoty 1092,69 zł tytułem kosztów opinii biegłych poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Sędzią, który wyrokował w tej sprawie, przeprowadził poprzedzające wydanie tego orzeczenia postępowanie dowodowe oraz sporządził uzasadnienie wyroku był pozwany w niniejszym procesie W. Z..

Powódka od powyższego wyroku wniosła apelację do Sądu Okręgowego w Gliwicach, który wyrokiem z dnia 2 marca 2011 r. w sprawie sygn. III Ca 148/11 apelację tę oddalił, nie podzielając zarzutów apelacyjnych powódki dotyczących rzekomych naruszeń przy procedowaniu przepisów prawa materialnego i procesowego przez Sąd pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił również skargę powódki o stwierdzenie przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w R. w sprawie sygn. I C 306/06 postanowieniem z dnia 25 sierpnia 2010 r. w sprawie sygn. III S 54/10, po złożeniu przez Prezesa Sądu Rejonowego w R., jako uczestnika tego postępowania, odpowiedzi na skargę.

Mając powyższe ustalenia na uwadze oraz treść wskazywanych przez powódkę zarzutów Sąd Okręgowy wskazał, że odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa, czyli władzy publicznej jest ukształtowana w obecnie obowiązujących przepisach jako odpowiedzialność sprawcza (za czyn własny) państwa, wykonującego władzę publiczną z mocy prawa, a zachowanie się bezpośredniego wykonawcy – funkcjonariusza, pracownika, organu władzy jest traktowane w świetle art. 417 k.c. – jako czyn podmiotu władzy publicznej.

Odpowiedzialność cywilna sędziego, który wydawał kwestionowane rozstrzygnięcie może być rozpatrywana tylko w wypadkach, gdy sędzia przy sprawowaniu w ramach porządku prawnego i w granicach zastrzeżonych czynności orzeczniczych, wykroczył w swoich działaniach poza materię potrzebną do wydania rozstrzygnięcia w sprawie a informacje i oceny zawarte w motywach wydanego przez niego orzeczenia w sposób bezprawny naruszyły dobra osobiste strony postępowania, których ochrony może ona dochodzić z mocy art. 23 i 24 kc. wraz z żądaniem zadośćuczynienia wynikającym z art. 448 kc., o ile przy tym domagający się ochrony dóbr osobistych wykaże przy tym, że uszczerbek a więc doznana szkoda z tym związana pozostaje w normalnym związku przyczynowym z bezprawnym działaniem lub zaniechaniem sędziego.

Subiektywne poczucie powódki co do rzekomej bezprawności wyroku wydanego w sprawie powyższej, wynikające w jej ocenie ze sposobu błędnej oceny dowodów, czy też ich „zlekceważenia” i braku obiektywizmu, nie jest wystarczające do uznania, że naruszone zostały jej dobra osobiste.

Pozwani podejmowali działania w ramach porządku prawnego i w granicach zastrzeżonych im ustawowo kompetencji, a powódka nie wykazała, by nastąpiło przy tym przekroczenie granic orzekania niezbędnych do wydania rozstrzygnięcia. Jej żądania nie zostały przy tym poprzedzone prejudykatem stwierdzającym niezgodność z prawem orzeczenia, które uważa za bezprawne.

Nie uwzględnił natomiast Sąd Okręgowy wniosku pozwanego Skarbu Państwa o odrzucenie pozwu w stosunku do tego pozwanego, gdyż pozwanymi w sprawie II C 197/10, toczącej się przed tym Sądem, oprócz pozwanego Skarbu Państwa są: M. D. i J. D. i odpowiedzialność tego pozwanego powódka łączy z ich orzekaniem i działaniem w innej sprawie cywilnej.

Rozstrzygając o kosztach procesu Sąd Okręgowy odstąpił z mocy art. 102 k.p.c. od zastosowania względem powódki ogólnej reguły odpowiedzialności stron za wynik procesu wyrażonej w art. 98 k.p.c. i nie obciążył jej zwrotem kosztów procesu należnych pozwanym z tytułu zastępstwa procesowego. W jego ocenie, poza trudną sytuacją ekonomiczną powódki za odstąpieniem od obciążania jej kosztami przemawiało również i to, że z uwagi na skomplikowaną materię prawną niezbędną do oceny zasadności żądań powódki, miała ona powody działając bez profesjonalnego pełnomocnika pozostawać w subiektywnym przeświadczeniu o słuszności swoich roszczeń, których ocena należała do merytorycznej decyzji sądu w tej sprawie.

Z tych względów wnioski pozwanych o przyznanie im zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w kwotach po 7200 zł, przy dochodach powódki w postaci emerytury w wysokości 1150 zł miesięcznie, konieczności wydatków na leczenie i utrzymanie, zajęciach komorniczych związanych z egzekucją należności sądowych ze sprawy sygn. I C 306/06 Sądu

Rejonowego w R., naruszałoby zasadę słuszności wskazaną w art. 102 k.p.c. i utwierdzałoby powódkę w przekonaniu, że spotyka ją kolejna krzywda ze strony wymiaru sprawiedliwości w postaci całkowitego pozbawienia środków do życia.

W apelacji wniesionej od powyższego wyroku powódka zarzucając Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 23 k.c., przepisów Konstytucji RP oraz norm międzynarodowych domagała się wydanie wyroku sprawiedliwego. Na uzasadnienie swojego przekonania o braku obiektywizmu pozwanego Z. powołała orzeczenia wydane w postępowaniu administracyjnym \oraz decyzję Wojewody (...) z dnia 4 marca 2010 r. stwierdzającej nieważność wydanego R. P. pozwolenia na budowę.

Na zawarte w zaskarżonym wyroku orzeczenie o kosztach procesu zażalenie wniósł pozwany Z., który zarzucając Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 102 k.p.c. domagał się jego zmiany przez zasądzenie na jego rzecz od powódki kosztów procesu w kwocie 7217 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Przepis art. 24 § 1 k.c. uzależnia ochronę dóbr osobistych od dwóch przesłanek: zagrożenia lub naruszenia dobra osobistego oraz od bezprawności działania. Na żądającym ochrony ciąży jedynie dowód, że dobro osobiste zostało zagrożone lub naruszone, natomiast egzoneracja działającego może polegać na wykazaniu, że działanie jego "nie było bezprawne". Działanie nie jest bezprawne, chociażby zagrażało dobru osobistemu lub nawet je naruszało, przede wszystkim wówczas, gdy jest oparte na obowiązującym przepisie prawa albo stanowi wykonywanie prawa podmiotowego.

W rozpatrywanej sprawie Sąd ustalił, że pozwany działał w ramach przysługującej mu kompetencji i na podstawie przepisów prawa i w związku z tym jego zachowanie nie mogło być uznane za działanie bezprawne.

Tę ocenę Sądu Okręgowego należało podzielić.

Z twierdzeń skarżącej wynika, że zarzuca pozwanemu Z. brak obiektywizmu w sprawie, w której orzekał, nadużycie uprawnień i władzy, zaś pod adresem pozostałego pozwanego kieruje zarzut tolerowania naruszania prawa przez tegoż sędziego.

Należy w związku z tym wskazać, że wobec ustalenia przez Sąd Okręgowy, że tak pozwany Z., jak i prezes Sądu Rejonowego w ramach sprawowanego nadzoru administracyjnego działali w ramach kompetencji i na określonej podstawie prawnej i wobec braku podstaw do ingerowania - przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy - w treść zapadłych, wskazanych przez powódkę rozstrzygnięć i badania ich zasadności merytorycznej, brak jest podstaw do podzielenia zarzutów skarżącej.

Bez przedstawienia zarzutów natury procesowej, jej zarzuty odnoszące się do naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego nie mogą odnieść oczekiwanego przez nią rezultatu.

W przedstawionym przezeń stanie faktycznym nie sposób dopatrzeć się naruszenia jej dóbr osobistych w rozumieniu art. 23 k.c. To samo dotyczy zaistnienia przesłanki bezprawności z art. 24 k.c. Również subiektywne odczucia skarżącej co do sposobu procedowania przez pozwanego nie jest wystarczające do uznania, że naruszone zostały naruszone jej dobra osobiste. Wskazywane przez powódkę uchybienia przepisom prawa formalnego w toku wymienionego procesu mogły być bowiem zwalczane w drodze przysługujących jej, jako stronie tego postępowania, środków zaskarżenia.

Skoro pozwany Z. oraz funkcjonariusz pozwanego Skarbu Państwa podejmowali działania w ramach porządku prawnego i w granicach zastrzeżonych kompetencji, na określonej podstawie prawnej oraz w celu urzędowym i powódka nie wykazała by w swoich działaniach wykroczyli poza materię potrzebną do wydania rozstrzygnięcia, zarzuty apelacji nie mogły odnieść rezultatu, jako pozbawione podstawy prawnej (art. 385 k.p.c.).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. dzieląc motywy rozstrzygnięcia o kosztach procesu przytoczone przez Sąd Okręgowy i na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. oddalił również zażalenie pozwanego W. Z..

Odstępując od obciążania powódki kosztami postępowania apelacyjnego i oddalając zażalenie Sąd Apelacyjny miał na względzie i to, że subiektywnie, na co wskazuje treść jej licznych pism i wystąpień, jest przeświadczona o swojej krzywdzie i braku obiektywizmu sędziów, zwłaszcza wobec treści satysfakcjonujących ją orzeczeń zapadłych w postępowaniu administracyjnym i występując bez fachowego pełnomocnika nie jest w stanie obiektywnie ocenić i rozważyć celowości wysuwanych żądań oraz szans na uzyskanie pozytywnego ich rozstrzygnięcia.